

श्रीअन्तु प्रकाशन (प्रा.)लि.

पूर्वाञ्चल

Purwanchal National Daily

सट्टाबाजी खेलाउने
भारतीय पक्राउ

काठमाडौं, पुस २१। कीर्तिपुर नगरपालिका-१०स्थित क्रिकेट खेल मैदानमा एनपीएल टी २० पुरुष राष्ट्रिय क्रिकेट खेलमा अनलाईन वेबिडमाफत सट्टाबाजी खेलाउने कार्यमा संलग्न रहेको अभियोगमा भारत दिल्ली उत्तमनगर घर भई हाल काठमाडौं गौशाला बस्ने ३६ वर्षीय प्रतिक कुमारलाई बुधवार दिउँसो प्रहरीले पक्राउ गरेको छ।
पुरुष राष्ट्रिय क्रिकेट खेल अन्तर्गत फार वेष्ट युनाइटेड र विराटनगर सुपर किंग्सबीच भएको खेलमा (बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

वर्ष : २८ अङ्क : ५० पृष्ठ ४ वितामोड वि.सं. २०७९ पुस २२ गते शुक्रबार (Friday, January 6, 2023) नेपाल सम्वत् १९८२ Web : www.purwanchaldaily.com म्यु रू : ५/- भारतमा भाः ४/-

निराकारको शव नेपाल ल्याउन सरकारले सहयोग गर्ने

काठमाडौं, पुस २१। प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'ले फाँपाका अग्नि पाण्डेसँग भेट गर्नुभएको छ।
कम्बोडियाको ग्राण्ड डायमण्डसिटी क्यासिनोमा भएको आगलागीमा परी गत विहीवार राति पाण्डेका छोरा निराकारको निधन भएको थियो। प्रधानमन्त्रीले विहीवार बिहान प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा बोलाइ अग्निसँग भेट गरेका हुन्।
प्रधानमन्त्रीसँगको भेटमा अग्निने छोराको अप्रत्यासित निधनले आफूहरू स्तब्ध भएको जनाउँदै सरकारले देखाएको चासो एवम् जिम्मेवारीबोधप्रति धन्यवाद व्यक्त गरे।
प्रधानमन्त्री प्रचण्डले निराकारको निधनप्रति दुःख व्यक्त गर्दै परिवारजनप्रति समवेदना व्यक्त गर्नुभएको छ। प्रधानमन्त्रीले निराकारको शव स्वदेश ल्याउन र परिवारलाई सरकारको तर्फबाट सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दै धैर्यधारण गर्न आग्रह गर्नुभएको प्रधानमन्त्री दाहालका प्रेस संयोजक सूर्यकिरण शर्मांले जानकारी दिए।
सो अवसरमा उपप्रधानमन्त्रीत्रय विष्णु पौडेल, नारायणकाजी श्रेष्ठ, रवि लामिछाने र सरकारका मुख्यसचिव शङ्करदास वैरागीलगायतको उपस्थिति थियो। प्रधानमन्त्री प्रचण्डले यसअघि नै मुख्यसचिवमार्फत निराकारको शव स्वदेश ल्याउने प्रक्रिया अगाडि बढाउन निर्देशन दिइसकेका छन्।

'रोटा भाइरस'को त्रास

काठमाडौं, पुस २१। चिसो मौसमसँगै बालबालिकामा 'रोटा भाइरस'को संक्रमण देखिने गर्दछ।
जाडो मौसममा रुघाखोकी लाग्नासाथ यसैबाट 'रोटा भाइरस'को सङ्क्रमण पनि हुन पुग्छ। यस्ता सङ्क्रमितलाई फाँडापखाला लागेर अन्त्यमा ज्यान पनि जाने सम्भावना रहन्छ। कान्ति बाल अस्पतालका निर्देशक डा. युवानिधि वसौला जाडोयामको शुरुवातसँगै बालबालिकामा 'रोटा भाइरस'को सङ्क्रमण देखिने गरेको बताउँछन्।
धेरैजसो चिसो याममा फाँडापखालाबाट रोटा भाइरसको सङ्क्रमण हुने गरेको उनको भनाइ छ। निर्देशक वसौलाका अनुसार चिसो याममा 'रोटा भाइरस' धेरै सक्रिय हुने र यसबाट बालबालिकालाई पखाला लाग्ने गर्दछ। 'कोल्ड डायरिया' पनि भनिने 'रोटा भाइरस'ले सिधै पेटमा असर गर्ने र पखाला लगाउने गर्छ।
पखाला भएपछि बालबालिकालाई दिसा पानीजस्तो हुन्छ- उनी भन्छन्- निरन्तर पानीजस्तो पातलो दिसा बगेपछि बालबालिकालाई शरीरमा पानीको कमी हुने भएकाले पानी पूर्ति हुन नसकेको ज्वान पनि जान सक्छ। निर्देशक वसौलाका अनुसार अस्पतालमा सन् २०१०देखि २०१६ सम्म पखाला लागेर भर्ना भएका पाँच वर्षमुनिका बालबालिकामा अध्ययन गर्दा ३८ प्रतिशतमा 'रोटा भाइरस' देखिएको थियो।
धेरैजसो एक वर्षदेखि पाँचवर्ष मुनिका बालबालिकालाई यस्तो सङ्क्रमण हुने गरेको पाइन्छ। जाडोमा बालबालिकालाई हुने फाँडापखालाको ३० प्रतिशतभन्दा बढीमा 'रोटा भाइरस'को सङ्क्रमण हुने गरेको छ।
फाँडापखालाबाट मृत्यु हुने बालबालिकामध्ये सबैभन्दा

धेरै 'रोटा भाइरस'कै कारण हुने जनाइएको छ। अस्पतालमा दैनिक एकदेखि दुईजनासम्म फाँडापखालाका विरामी आउने गरेको छ। एकवर्ष मुनिका बालबालिकामा यस भाइरसको सङ्क्रमण धेरै हुने गरेको छ।
शुक्रराज ट्रिपल तथा सरुवा रोग अस्पतालका बालरोग विशेषज्ञ डा. जीतेन्द्र अमात्य जाडोयाममा देखिने यस रोगको मुख्य लक्षण फाँडापखाला नै रहेको बताउँछन्। उनले रोटा भाइरसको सङ्क्रमणले फाँडापखाला लागे चार पाँच दिनमै सञ्चो हुने बताए।
खोपले संक्रमण कम हुने सरकारले रोटा भाइरसको सङ्क्रमणविरुद्ध 'रोटा रिक्स' नामक

खोप बालबालिकालाई दिने गरेको छ। उक्त खोप बालबालिकालाई मुखबाट दुई थोपा खुवाउने गरिन्छ। सरकारले राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम अन्तर्गत गतवर्षदेखि निःशुल्क रूपमा उक्त खोप वितरण गर्दै आइरहेको छ। खोप जन्मेको छ हप्ता र १० हप्ता गरी शिशुमा दुईपटक खुवाउने गरिन्छ।
निर्देशक डा. वसौला 'रोटा रिक्स' खोप दिनथालेपछि बालबालिकामा 'रोटा भाइरस'को सङ्क्रमण कम हुने गरेको बताउँछन्। जाडो याममा पहिले दैनिक पाँच जनासम्म यस्ता सङ्क्रमणका आउने विरामी अहिले एक/दुई जना मात्र आउने गरेका छन्- उनी भन्छन्- खोपको प्रभावकारिताले 'रोटा भाइरस'का कारण हुने फाँडापखाला कम भएको छ। अहिले खोपको कारणले फाँडापखाला मात्र नै उपचार गर्न आउने गरेको डा. अमात्यको भनाइ छ। खोपको कारणले अहिले यो वर्ष यस्तो सङ्क्रमणले हुने पखाला घटेको पाइएको उनले उल्लेख गरे।
लक्षण
'रोटा भाइरस'को सङ्क्रमणले बालबालिकामा दिनमा तीन/चार पटक पाँच दिनसम्म पातलो दिसा आउने र बच्चा रुनेजस्ता लक्षण देखिन्छ।
यस्तै पखालासँगै बान्ता हुने, ज्वरो आउने, खाना नरुच्ने र बेहोस हुनेजस्ता पनि समस्या देखिने गर्छ। यस्तो लक्षण देखिनासाथ बालबालिकालाई स्वास्थ्य संस्थामा लैजानुपर्छ। भाइरसको सङ्क्रमण बालबालिकालाई छिट्टै हुने भएकाले समयमै उपचार नगरिए थप जटिल समस्या देखिने गर्दछ। (बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

अश्लील भिडियोको त्रासमा पाउँ ठगी

भापा, पुस २१। दाचुलको लेकम गाउँपालिका-१का ३५ वर्षीय पदमराज भट्टालाई कैलाली प्रहरीले विहीवार पक्राउ गरेको छ।
बैक तथा संघ संस्थाको प्रमुख बताउँदै वास्तविक परिचय लुकाएर उनले विभिन्न व्यक्तिलाई ठगी गरेको जाहेरी परेपछि प्रहरीले पक्राउ गरेको हो।
कैलालीका प्रहरी प्रवक्ता डीएसपी वेदप्रकाश जोशीका अनुसार भट्टाले कैलाली र कञ्चनपुरका व्यक्तिलाई ठग्न आएका थिए। उनले कसैलाई प्रलोभना पार्ने र महिलाहरूलाई ललाई फकाई उनीहरूको अश्लील भिडियो बनाएर सामाजिक सञ्जालमा पोस्ट गरिदिन्छु भन्ने ठगी गर्ने गरेको पाइएको छ।
वडा प्रहरी कार्यालयबाट खटिएको प्रहरीले उनलाई कैलालीको धनगढी उपमहानगरपालिका-३ बाट पक्राउ गरेको हो। उनीबाट ठगीमा परी पीडित भएका अन्य व्यक्तिको पनि हुन सक्ने भन्ने प्रमाणसहित जाहेरी दरखास्त दिन प्रहरीले अनुरोध गरेको छ।

६३ दर्ता, ५२ वटा किनारा

लक्ष्मी उप्रेती
मेचीनगर, पुस २१। मेचीनगर नगरपालिकाको न्यायिक समितिमा आर्थिक वर्ष २०७८/०८९को असार २० गतेदेखि २०७९ पुस मसान्तसम्ममा विभिन्न प्रकृतिका ६३ वटा मुद्दा दर्ता भएका छन्।
न्यायिक समिति संयोजक तथा उपप्रमुख मीना पोखरेल उप्रेतीको सचिवालयका अनुसार सबैभन्दा बढी ३ अश्वपुडा सम्बन्धी २, भरणपोषण २ तथा बाटो खुलाई पाउँ भन्ने ४ जग्गा लेनदेन सम्बन्धीका ३४ वटा निवेदन दर्ता भएका थिए।
आर्थिक वर्ष २०७७/०७८को मंसिर महिनादेखि २०७९ जेष्ठसम्ममा सरिआएका ६९ सहित कूल १ सय २४ वटा मुद्दामध्ये ५२ वटा किनारा लागेका छन्। किनारा लागेकामध्ये सबैभन्दा बढी सीमाना विवादका २९ वटा रहेको सचिवालयले जनाएको छ। आर्थिक लेनदेनका १८, पञ्जीकरण सम्बन्धी ३, अश्वपुडा सम्बन्धी २, भरणपोषण २ तथा बाटो खुलाई पाउँ भन्ने ४ वटा निवेदन दर्ता भएको बताइएको छ।
स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा ४ (ख) मा नगरपालिकाका उपप्रमुख र गाउँपालिकाका उपाध्यक्षका आठवटा काम, कर्तव्य र अधिकार उल्लेख छ।
उपप्रमुख वा उपाध्यक्ष न्यायिक समितिको संयोजक भएर काम गर्नु उसको पहिलो काम कर्तव्य र अधिकार हो। न्यायिक समितिका संयोजक स्थानीय सरकारका न्यायाधीश नै हुन्। जसलाई न्यायमूर्ति पनि भनिन्छ।

सिकाइ केन्द्र अध्यक्षा पुनः दुलाल

भापा, पुस २१। सामुदायिक सिकाइ केन्द्र बाह्रदशीको अध्यक्षमा पुनः रामप्रसाद दुलाल चयन भएका छन्।
दोस्रो कार्यकालका लागि अध्यक्षमा दुलाल सर्वसम्मत चयन भएका हुन्। यस अघि दुलालकै नेतृत्वमा ९ सदस्यीय समिति रहेको थियो।

माई मेलाको तयारी

भापा, पुस २१। भापामा वर्षान लाग्दै आएको माघे संघाती माई मेलाको तयारी शुरु भएको छ। पुस २८ देखि शुरु हुने माईमेला पाँच दिनसम्म सञ्चालन हुने मेला आयोजक समितिले जनाएको छ।
भापामा पवित्र तीर्थस्थल कनकाई नदीको दुबै किनारमा वर्षादेखि मेला लाग्दै आएको छ। माघ १ अर्थात् माघे संघातीका दिन मकर स्नान गर्ने भक्तजनको घुइँचो लाग्ने गरेको छ।
माई मेलाका आएर मकर नुहाई पूजा, आराधना गरेमा मनोकामना पूरा हुने धार्मिक विश्वास रहेको छ। कनकाई नदीलाई भगवती माइदेवीका रूपमा मान्ने गरिएको छ। भगवती माइदेवीमा स्नान गरे पछि मनोकामना पूरा हुने स्थानीय दामोदर सुवेदीले बताए।
नेपाल लगायत छिमेकी मुलुकभारतबाट समेत मकर स्नानका लाग्ने गरेको छ। (बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

नन्द-भाउजूको मृत्युले शोकमग्न घुमाउनेटार

पाँचथर, पुस २१। लोहकिलडाँडाको चिसो बतासले भेटने फिदिम नगरपालिका-८ घुमाउनेटारका स्थानीयवासी चिसोका कारण चाँडै खाना खाइ ओच्छ्यानमा पुगेका थिए। राति १० नबज्दै शीतले निष्कृष्ट भिजे गाउँवस्तीमा थोरै मानिस मात्रै अलि लामो समय जागै रहन्थे।
तर मध्यरात स्थानीय स्वास्थ्य चौकी नजिकैबाट मानिसको चिच्याहट र आगोको मुस्लो निस्किएपछि यहाँका स्थानीयवासीको होस उड्यो।
कठ्याङ्गिने चिसो भए पनि बुधवार मध्यरात १.२० बजे गाउँलेहरू अत्तालिँदै स्वास्थ्य चौकी नजिकै रहेको मेघबहादुर गुरुङको घरमा पुगे। गाउँले भेला हुँदा मेघबहादुरको तीन तले घरको दोस्रो तला जलिरहेको थियो। चिच्याहटपछि भूकम्प होला भनेर उठेको त आगोले घर नै जलिसकेको रहेछ- स्थानीयवासी जलकुमार तामाङले भने- आगोको ज्वाला र धुँवाको मुस्लोले घरको नजिक पुग्न सक्ने स्थिति थिएन।
गाउँलेहरू कसैले प्रहरीलाई खबर गरे कसैले दमकलाई, कसैले गाडी तथा ड्रममा जम्मा गरिएको पानी आगोमा खन्याउने प्रयास गरे भने कसैले खानेपानीको पाइप आगोमा लगाइदिए। तर, काठ र

टिनले बनाइएको सो घरको दोस्रो तलामा लागेको आगो सानो प्रयासले निम्न अवस्था थिएन। गाउँले मेघबहादुरको घर पुग्दा घरको बरण्डाको तल्लोपट्टिको कोठाबाट 'बचाओ-बचाओ...' भन्ने चिच्याहट आइरहेको थियो। तर, माथिल्लो पट्टिबाट शुरु भएको आगो सो कोठाको ढोकासम्म दन्किइसकेको थियो। भ्यालमा रड हालिएकाले भाग्नसक्ने अवस्था पनि थिएन।
सोही अष्टयारामा परेर बुधवार राति मेघबहादुरको घरमा भएको आगलागीमा परी उनकी कान्छी छोरी २२ वर्षीया ममता गुरुङ र २३ वर्षीया कान्छी बुहारी आशाईसिंह बेवे (गुरुङ)को ज्यान गयो।

मृतकहरू चिच्याइरहेका बेला पुगेका छिमेकी जलकुमारका अनुसार आगोले घेरिएका नन्द-भाउजूलाई बचाउन सक्ने कुनै उपाय थिएन। घरको भूईँतलामा मेघबहादुर, उनकी श्रीमती, जेठा छोरा विजेन्द्र, विजेन्द्रकी चार वर्षीया छोरी र मृतक आशाईसिंहका भाइ सुतेका थिए भने दोस्रो तलाको बरण्डाको एउटै कोठामा नन्द-भाउजू। स्काभेटरका चालक मेघबहादुरका कान्छा छोरा आशाईसिंहका श्रीमान् भने दुई दिनअघि मात्रै काम गर्न ताप्लेजुड गएका थिए भने भाइ दिदीको घर आएका थिए।
दोस्रो तलाको भित्तापट्टिबाट आगलागी शुरु भई अन्यत्र फैलिएपछि मात्रै भूईँतलामा पाँच जनाले पत्ता पाएका थिए। छिमेकीका अनुसार ठूलो आवाज आएपछि गाईवस्तु फुस्केको अनुमानले मेघबहादुर उठ्दा हुँदै आगो बलिरहेको थियो र माथिल्लो तलामा जान सम्भव थिएन। भूईँतलामा सबैजना हतपत्त बाहिर निस्किए र बाहिरबाट जोडले कराए पनि नन्द-भाउजू ब्युँफेनन्।
ज्याने जोखिममा हालेर मेघबहादुर र विजेन्द्र तलामाथि चहुन लाग्दा नन्द-भाउजू पनि चिच्याउन (बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

हाडजोनी तथा नशा रोगको सफल उपचार

सस्तो, भरपर्दो र गुणस्तरीय फिजियोथेरापी सेवा अब बिर्ता आर्यवेद एण्ड फिजियोथेरापी सेन्टर बिर्तामोडमा प्यारालाइसिस, सम्पूर्ण हाडजोनी, नशाको समस्या कुमजाम भएको, नशा चेपिएको डिस्क प्रोन्ग्राम्स, बाथ, युरिक एसिड साथै अन्य सबै रोगको अष्टाङ्ग फार्मसीबाट औषधि र उपचार दिनिक।
बस्नको सुविधासहित फोन नं. ९८०९००३१३, ०२३-५९०१६६, दैनिक ओपीडीमा डा. विनय प्रधान, डा. भगवान शाह र अन्य काठमाडौँबाट आउनुहुने डाक्टरबाट पनि जाँच सेवा।
दैनिक छारसूत्र विधिद्वारा पायलसको सफल उपचार गरिन्छ।

SAHARA AAC BLOCK

कर्मचारी आवश्यकता

पद
सेल्स तथा मार्केटीङ अफिसर
पद संख्या
६
तलब
आपसी समझदारीमा
आवश्यक योग्यता
बाइक र लाइसेन्स अनिवार्य
अनुभवी उम्मेदवारलाई बढी प्राथमिकता दिइनेछ।
इच्छुक उम्मेदवारले कृपया हाम्रो इमेल ठेगानामा आफ्नो बायोडाटा पठाउनुहोस्।

WE MAKE YOUR HOUSES EXCEPTIONAL!

सम्पर्क नम्बर : ९८०२३१३००० | ९८०२३१३००२ | बिर्तामोड-०२, भापा | saharaindustriesbtm@gmail.com | saharaindustries.com.np

हठले विनाश मात्रै जराउँछ

राजहठको उपचार हुँदैन भनिन्छ । राजहठ कार्यकारी अधिकार प्राप्त व्यक्तिको जिद्दी होला शायद । यही र यस्तै जिद्दीले इतिहासदेखि नै ठूला-ठूला र अप्रिय घटनाहरू पनि घटाइएका छन् । कोतपर्व, भण्डारखाल पर्व होस् वा काजी भीममल्ल वा भीमसेन थापाको हत्या प्रकरण अथवा राजनीतिक परिवर्तनका नाममा भएका बिद्रोह र आन्दोलन यस्तै हठका परिणाम हुन् । हाम्रा धार्मिक ग्रन्थहरूमा पनि नारी हठकै कारण भगवान रामले वनवास जानुपरेको थियो भने द्वापरयुगमा पाण्डवहरूको वनवास र कौरव पक्षको सर्वनाश हठकै परिणाम हो । प्राचीनकालदेखि आजपर्यन्त हठकै कारण भएका यी र यस्ता परिणामको पटक-पटक पुनरावृत्ति भइरहेको छ । त्यो पनि सबैभन्दा बढी राजनीतिक परिदृश्यमा यस्ता घटनाहरू प्रशस्तै देखिन्छन् ।

राज हठकै कारण पहिलो तथा दोस्रो युद्ध व्यहोरेको पृथ्वीले त्यसले दिएको नकारात्मकताका कारण आजसम्म पनि प्राकृतिक तथा स्वभाविक 'लघ' पत्रन सकेको छैन । अहिले पनि रुस र युक्रेनका बीच भइरहेको युद्ध राजहठकै उपज हो भन्दा अनौठो मान्नु पर्दैन । नेपालको सन्दर्भमा त राजहठका दृष्टान्त र क्षतिका विवरणको सूची लामै हुनसक्छ । पछिल्लो कालमै गणतान्त्रिक एवम् संघीय शासन व्यवस्था अन्तर्गत गठन भएको सरकारका निर्णयहरूले अनपेक्षित परिणाम दिएकै हुन् । भण्डे दुई-तिहाईको सरकारको नेतृत्व गर्ने सरकारले पटक-पटक गरेको संसद विघटनको निर्णय राजहठकै परिणाम थियो । त्यस्तै अहिले गठन भएको सरकार पनि 'हठ' कै कारण सिर्जित परिस्थिति हो ।

निर्वाचनमा सर्वाधिक सिट जित्ने नेपाली कांग्रेसले प्रतिपक्षमा बस्नुपर्ने हठजन्य परिस्थितिको परिणाम हो । त्यही भएर राजनीतिलाई छलकपट, स्वार्थ पूरा गर्ने र कहिले सम्भावनाको खेल खेल्ने ठाउँ भनिएको होला । चारतिर टाउको फर्किएका दलहरूका बीचको गठबन्धन जुनसुकै बेला टुट्न सक्छ भन्ने जान्दाजान्दै 'ठूलो' भएको दम्भ बोकेको कारण सत्ता बिमुख हुनुपरेको यो अवस्था त्यही हठको परिणाम हो । अहिले त्यसकै कारण नेपाली कांग्रेस दुई धारमा वर्गीकृत भई एकअर्कालाई दोष दिइरहेका छन् । संस्थापन पक्ष गठबन्धनकै एउटा शक्ति माओवादी केन्द्र सत्ता लिप्साले ग्रस्त भएको आरोप लगाएर आफू 'ओभानो' हुने कोशिस गर्दैछ भने इतर पक्ष पार्टी सभापति र उनका वरिपरि बस्ने सल्लाहकारको अक्षमताले प्रतिपक्षमा बस्न पुगेको भन्दै संस्थापन पक्षको आलोचना गरिरहेको छ । आखिर हातमा आएको सत्ताको बागडोर तत्काल फिर्ता हुने सम्भावना छैन, त्यसैले हठत्याग गर्ने सामर्थ्य आर्जन गर्दै संगठन सुदृढ बनाउन लाग्नु कांग्रेस लगायतका सबै दलहरूका लागि दीर्घकालीन हित अनुकूल हुन्छ । त्यसैले आलोचना-प्रत्यालोचनाभन्दा अन्तरको शुद्धीकरणमा लाग्नु श्रेयस्कर हुन्छ ।

सामाजिक सञ्जाल

नेपालको संविधान जारी भएपछि दोस्रो आम निर्वाचन पछिको यो सरकारलाई शान्ति प्रक्रियाको संक्रमणकालको अभ्यास गर्ने छुट छैन । अतः सत्ता स्वार्थमा मन्त्रालय फुटाएर संख्या बढाउने र उपप्रधानमन्त्रीको संख्या बढाउने काम सुशासन र जनवादात्मक विपरीत छ । आफैले लगाएका चर्का ताराको सम्फना गर्ने कि ?

- भीम रावल

मान्छेहरूले 'मूर्ति' को फोटो राखेर मजाक उडाइरहेछन् । अरे यार यहाँ अन्य कुरा पनि के फरक छ र ? हाम्रा बाटोघाटोको डिजाइन, शहरको सौन्दर्य, फोहर व्यवस्थापन, सरकारी अफिस, यहाँको काम गर्ने शैली, विश्वविद्यालय, अस्पताल, राजनीति सबै त्यही सिमेन्टीको कुरूप वाघ जस्तो छैन ?

- उत्तमबाबु श्रेष्ठ

दीपक आचार्य

दश वर्षे सशस्त्र युद्ध र दोस्रो जनआन्दोलनको बलबाट गठन भएको पहिलो र दोस्रो संविधानसभाबाट नौ वर्षपछि २०७२ सालमा निर्माण गरिएको सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक नेपालको संविधान अनुरूप नेपाल एकात्मक राज्य संरचनाबाट सङ्घीय राष्ट्र बन्न पुग्यो । सङ्घीय शासन व्यवस्था आएसँगै नेपाल सात प्रदेशमा वर्गीकरण भई सबै प्रदेशको लुहाछुट्टै व्यवस्थापिका र कार्यपालिकाको व्यवस्था भयो । नेपालको संविधानको भाग ५ को धारा ५६ र ५७ ले राज्यको संरचना र राज्य शक्तिको बाँडफाँटको बारेमा प्रस्ट उल्लेख छ । यसमा तीन तहको सरकारमध्ये प्रदेश तहको एकल जिम्मेवारी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीयको साझा जिम्मेवारीको बारेमा समेत उल्लेख छ ।

संविधानले व्यवस्था गरे अनुसार सबै प्रदेशका व्यवस्थापिका र कार्यपालिकाको परम्परागत लोकतान्त्रिक मूल्य मान्यतालाई अझीकार गर्दै आएका छन् । प्रदेशका व्यवस्थापिका (प्रदेशसभा)मा रहने सदस्य संख्या सात प्रदेशमा फरक भए पनि सबै प्रदेशमा कार्यप्रकृति एउटै छ, उद्देश्य एउटै छ । प्रदेशबाट नागरिकलाई धेरै आशा थियो । तर, पहिलो कार्यकालमा प्रदेशमा के गर्ने, कसो गर्ने भन्ने अन्यायमै बित्यो । विभिन्न संवैधानिक र कानूनी अडचनका कारण प्रदेश सभाले शुरुमा काम गर्न सकेन, स्थानीय सरकार र सङ्घीय सरकारले अधिकार क्षेत्र बढी लैँदा प्रदेशले भनेजस्तो काम गर्न सकेन ।

प्रदेशसभाका सबै कार्य प्रदेशसभाबाट मात्र सम्भव हुँदैन । त्यसमा प्रदेश सरकारसँगको समन्वय र प्रदेश सरकारलाई जिम्मेवार र जवाफदेही बनाउने कार्य कति भयो भन्ने विषय पनि सँगसँगै आउँछ । त्यस्तै मिन पार्लियामेन्ट

पनि भनेर चिनिने संसदीय समितिहरूले कसरी काम गरे भन्ने विषयमा पनि समीक्षा गर्नुपर्ने देखिन्छ । प्रदेश सरकारलाई प्रदेश सभाप्रति उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन, प्रदेश सरकारबाट भए गरेका काम-कारवाहीको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक निर्देशन वा रायसल्लाह दिन भनेर प्रदेशसभामा गठन गरिएका विभिन्न विषयगत समितिले नै प्रदेशसभा र प्रदेश सरकारलाई सही दिशा दिन सक्नुपर्ने हो । तर, त्यसो हुन सकेन । मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयसँगको सक्रियता र समन्वय निकै कमजोर भएका कारण पनि पहिलो प्रदेशको कार्यकाल भने जस्तो सफल भएन ।

सङ्घीयताले थपेको नयाँ संरचना भनेकै प्रदेश भएकोले पनि संविधान अनुसार, कार्यान्वयनमा

र स्थायित्व गराउने सन्दर्भमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नो । अहिलेको प्रदेशले बुझेको, बुझाएको र हुर्काएको सङ्घीयतालाई मलजल गरेर सुदृढ गर्ने जिम्मेवारी अब दोस्रो कार्यकालका प्रदेश सभा सदस्यले गर्नुपर्छ । सङ्घीयताको पहिलो अभ्यास भएकाले पुरानो संरचनामा काम गरिरहेका कर्मचारीलाई नयाँ संरचनामा काम गर्न शुरुमा अप्ठ्यारो भयो भनेर भनेको धेरै सुनियो, पाँच वर्षपछिको यो अवस्थामा अब त्यसो भन्ने छुट पनि छैन । त्यसैले प्रदेशसभा सदस्य शुरुबाटै बढी सक्रिय हुनुपर्छ ।

प्रदेशमा सरकारी निकायबाट कानूनी शासनको प्रत्याभूति दिनसके नसकेको तथा सार्वजनिक साधन र स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्न सके

समितिले दिएका निर्देशनको प्रभावकारिता र कार्यान्वयनको अवस्था पत्ता लगाउन आफ्नै प्रभावकारी अनुगमन र अध्ययनको आवश्यकता देखिन्छ । सङ्घीय संसदा जस्तै विषयगत समितिको निर्देशनको पालना नगर्ने रोग प्रदेशमा पनि फैलिएको छ ।

स्थानीय तहसँग समन्वय गर्न, प्रदेशका नीति-नियम कार्यान्वयन गर्न नेपालको संविधानले स्थानीय तह सञ्चालन ऐन बनाउने अधिकार किटानी ढङ्गबाट प्रदेशलाई दिए तापनि प्रदेशले ऐन बनाउन सकेन । त्यसै अनुरूप नै सङ्घले स्थानीय तहको कार्यकारी प्रमुख नियुक्त गरी स्थानीय तहलाई आफ्नो नियन्त्रणमा लियो । जसमा प्रदेशसँग समन्वय गर्न कुरा थिएन । त्यसले गर्दा स्थानीय तह र प्रदेशबीच दूरी बढ्यो । प्रदेशबाट आएका नीति-निर्णय स्थानीय तहमा बोझको रूपमा लिने धारणा विकास भयो । प्रदेश ऐनमा प्रष्ट व्यवस्था गरिएको सभा र बैठकमा सम्बन्धित प्रदेश सभाका माननीयलाई आमन्त्रण गर्ने कुरालाई ठाडो रूपमा अस्वीकार गर्ने कार्य भयो । अधिकांश ठाउँमा अभ्यासमै आएन । त्यसले गर्दा स्थानीय तहको नीति-निर्माण योजना तर्जुमा तथा कानून निर्माणमा समेत प्रदेश गासिन सकेन ।

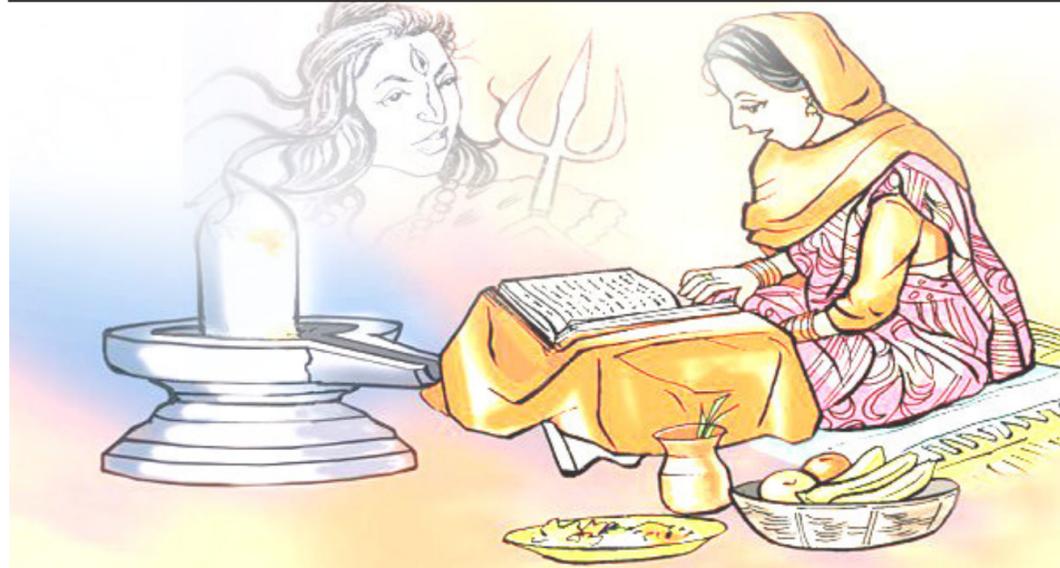
सम्बन्धित प्रदेशका नागरिकबाट प्रदेश प्रतिनिधिको रूपमा निर्वाचित प्रदेशसभा सदस्यहरूलाई आफूलाई निर्वाचित गर्ने जनताप्रति जिम्मेवार बनाउने र स्थानीय तहको काममा नीतिगत सहयोग गर्दै स्थानीय सरकारलाई प्रदेशसँग जोड्ने काम गर्न सबैले सहयोग गर्नुपर्छ । स्थानीय तह र प्रदेश अन्तर्सम्बन्धित नभएको तह हुनु भनेर धारणा आमरूपमा विकास भएकाले प्रदेश सदस्यले यसलाई परिवर्तन गर्न भूमिका खेल्नु पर्छ ।

प्रदेशमा सुशासन कायम गर्न जनतालाई सहज हुनेगरी जिल्ला जिल्लामा एकीकृत प्रशासनिक संरचना निर्माण गरी प्रदेशसभा सदस्यलाई बढीभन्दा बढी परिचालित हुने कानून निर्माण गर्न तथा आवश्यक मात्रामा दक्ष कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्न, प्रदेशको भौतिक विकासको गतिलाई अगाडि बढाउन, आवश्यक कानून समर्थन निर्माण सम्पन्न गर्नका लागि सबै प्रदेश सदस्य जुट्नु पर्छ । साथै प्रशासनिक संरचनालाई कम खर्चिलो बनाउने, सेवामा सहजता ल्याउने, सङ्घीयताको अनुभूति जनाउनुलाई दिने विषयमा प्रदेशका सदस्य थप जिम्मेवार बन्नुपर्ने देखिन्छ । गोप

जान शुरुमा जटिलता देखिनु स्वभाविक थियो । प्रदेशको पहिलो कार्यकाल नीति, नियम, कानून बनाउँदा बनाउँदै, सिक्दासिक्दै बित्यो भन्नु स्वभाविक होला अब दोस्रो कार्यकालमा त्यसो भनेर मुक्ति पाउने अवस्था छैन । त्यसैले शुरुदेखि नै जिम्मेवार बन्नुपर्ने देखिन्छ । प्रदेशको पहिलो कार्यकालले केही गरेन भन्न खोजेको होइन, पहिलो कार्यकालमा प्रदेशले सङ्घीयताको पहिचान

नसकेको तर्फ पनि प्रदेशसभा सदस्यको ध्यान जानु पर्छ । सार्वजनिक नीति, कार्यक्रम तथा योजना र कानून कार्यान्वयन स्थितिको निष्पक्ष र निर्भिक भएर अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी प्रदेश सरकारलाई प्रदेश सभाप्रति उत्तरदायी बनाउने काममा सधैं सक्रिय हुनुपर्ने देखिन्छ । प्रदेशसभाका विषयगत समितिको सुझाव अनुसार अधि बढ्ने हो भने पनि धेरै समस्याको समाधान हुन्छ ।

आजबाट स्वस्थानी व्रत शुरु

आजबाट हिन्दू धर्मावलम्बीहरूको श्री स्वस्थानी व्रतकथा शुरु भएको छ । श्री स्वस्थानी व्रत नेपाली महिलाहरूले गर्ने कठिन व्रतको पर्व हो । यो पर्व पुस शुक्ल पूर्णिमादेखि माघ शुक्ल पूर्णिमासम्म एक महिना चल्दछ । यो व्रतमा भगवान शिवको पूजा आराधना गरिन्छ । सत्य युगमा भगवान विष्णुको सल्लाह अनुसार हिमालयकी पुत्री पार्वतीले महादेव पति पाउन श्री स्वस्थानी व्रत बसेको र चिताएको पूरा भएको विश्वासमा श्री स्वस्थानी व्रतकथा र माघ स्नानको प्रचलन रहेको विश्वास गरिन्छ ।

विशेषगरी महिलाहरू मात्र ब्रतालु हुने यो व्रत बस्नाले व्रतकथामा वर्णन गरिए जस्तै सुख, शान्ति, समृद्धि मिल्नुका साथै रोगब्याध पनि नष्ट हुने विश्वास गरिन्छ । व्रतका प्रभावले शिव पार्वतीको विवाह भएको कुरा पौराणिक धर्म ग्रन्थहरूमा पनि चर्चा भएका कारण परम्परागत रूपमा उक्त व्रतकथा प्रचलित हुँदै आएको भनाइ छ । स्वस्थानी व्रतकथामा उल्लेख भए अनुसार महादेवकी पत्नी सतीदेवीले आफ्ना पतिलाई बाबुले गरेको अपमान सहन नसकी यज्ञकुण्डमा प्राण त्यागेपछि हिमालय र मेनकाकी छोरी पार्वतीका रूपमा उनको जन्म भएको हो । पार्वती सानै उमेरदेखि नै महादेव पति पाउने कामना

गिरिहनिन्थ । विवाहयोग्य भएपछि पिता हिमालयले भगवान् विष्णुलाई कन्यादान गरिदिने कुरा थाहा पाएपछि पार्वती भागेर अनन्तर वनमा गई महादेवको ध्यान गर्न लागिन् । यसबाट खुशी भएर महादेवले आफूलाई पतिका रूपमा पाउन विष्णुले भने अनुसार गर्न सल्लाह दिए । विष्णुले महादेव पति पाउन स्वस्थानी व्रत गर्ने सल्लाह दिएपछि पार्वतीले विधिपूर्वक एक महिनासम्म स्वस्थानीको व्रत गरेकामा उल्लेख महादेव पति पाएको विश्वास गरिन्छ । व्रतका प्रभावले शिव पार्वतीको विवाह भएको कुरा पौराणिक धर्म ग्रन्थहरूमा पनि चर्चा भएका कारण परम्परागत रूपमा उक्त व्रतकथा प्रचलित हुँदै आएको भनाइ छ ।

व्रतको नियम
पौष शुक्ल चतुर्दशीको दिन हात गोडाका नङ काटी स्नान गरी शुद्ध वस्त्र पहिरेर यसको शुरुवात हुन्छ । बिहान माघ स्नान गरी नित्य मध्याह्नकालमा महादेवको पूजा गरिन्छ । बेलुकी स्कन्द पुराणको केदार खण्ड अन्तर्गत माघ माहात्म्यको कुमार अगस्त्यबीच संवाद भएको स्वस्थानी व्रत कथा सुन्ने सुनाउने परम्परा छ । काठमाडौंको साँखुस्थित शाली नदी, पशुपति, गौरीघाट,

गुहेश्वरी, सतिदेवीका अङ्ग पतन भएका विभिन्न धार्मिकस्थल तथा महादेव मन्दिरमा श्रद्धालुहरूको घुईचो लाग्ने गर्दछ । ती स्थानहरूमा व्रतको अर्वाधर मेला पनि लाग्ने गर्दछ । श्री स्वस्थानी माताको व्रतकथामा उल्लेख गरिएको सली नदी र श्लेशमान्तक वन नेपालको काठमाडौंमा छन् । यो व्रतकथामा उल्लेखित विषय वस्तु र घटना पनि नेपाल कै सेरोफेरोमा घटेको थियो भनी स्कन्द पुराणमा उल्लेख छ ।

पूर्णिमाको अघिल्लो दिन अर्थात् चतुर्दशीको दिन देखी नै दुबै हात खुट्टाका नङहरू काटी, पवित्र भएर हविष्य (दूध दही, जौ, गौं चामल, तिल घ्यू, सख्खर इत्यादी सात्विक पदार्थहरू) भोजन ग्रहण गरी श्री स्वस्थानी माताको स्थापना-पूजा गर्ने ठाउँको सरसफाई लिपपोत गर्नुपर्दछ । व्रत गर्नेले त्यसै दिनदेखि व्रत नसर्किँदासम्म पलङ र खाटको पनि त्याग गरी भूमिमा शयन गर्नु पर्दछ । एकछाक मात्र सात्विक भोजन ग्रहण गर्नु पर्दछ । व्रत नसर्किँदासम्म ब्रतालु पुरुष भए रौं काट्न पनि हुँदैन । त्यसै दिनदेखि एक महिनासम्म कसैसँग भगडा नगर्नु, दुर्वचन नबोल्नु, भुटो नबोल्नु क्रोध नगर्नु, कसैप्रति दुर्भाव नराख्नु, चोरी नगर्नु, ब्रह्मचर्यको पालन

गर्नु, शुद्ध धोएका वस्त्रहरू मात्रै लगाउनु, शौच गएपछि जलको प्रयोगले सफाई गर्नु, सात्विक भाव मात्र हृदयमा राख्नु व्रतका अनिवार्य नियमहरू हुन् ।

पूर्णिमाका दिन बिहानै उठी नदिमा स्नान (नदी नभए घरीमा) गरी शुद्ध वस्त्र पहिरेर पाएसम्म कुशको आसन नपाएमा स्नान गर्नका लागि सबै प्रदेश सदस्य आसनमा बसेर नित्य कर्म गरिसकेपछि पूजा गर्ने स्थानमा तामाको लोटाया पञ्चगव्य (गोबर, गोमूत्र, दूध, दही र घ्यू)का साथै तिल, सर्सी र जौ हाली वेद मन्त्रले अभिर्मान्त्रित गरी अभिशेक बनाई अपवित्र: पवित्रो वा भन्ने मन्त्रले सम्पूर्ण पूजा सामग्री र आफूमाथि छर्कनु पर्दछ ।

श्री स्वस्थानीमाताको तल लेखिएको मन्त्रले ध्यान गरी नमस्कार गर्नु पर्दछ :

सुवर्ण-वर्ण-दीप्ताभा त्रिनेत्रा कमलानाम् ।
सिंहासन-समासीना सर्वाङ्गकार-भूमिताम् ॥
नीलोत्पल-धरां वामे, दक्षिणे वरदां शुभाम् ।
खड्ग-चर्मधरा चोर्ध्वं वामदक्षिणयोः क्रमात् ॥
चतुर्भुजां च मां वापि पूजयेत् वृषकेतुनम् ।
एवं ध्यात्वा महादेवीं स्वस्थानीं जगदिश्वरीम् ॥
यस क्रमले जब माघ शुक्ल पूर्णिमाको दिन आउँछ, तब नित्य भनिने कथा समाप्त गरी विशेष पूजाको लागि तामाको थालीमा उँकार लेखी त्यसमा पवित्र बालुवाको

शिवलिङ्ग बनाई त्यही थालीको मध्यमा स्थापना गर्नु र श्री स्वस्थानी मातासँगै मेरो पनि पूजा गर्नु भनि श्री महादेवबाट आज्ञा भएको छ । यो पूजामा सेलरोटी १०८, सुपारी कुड्का १०८, बेतीको फुल १०८, पान १०८, जौ १०८ अक्षता, १०८ आरतीका बतीहरू, १०८ भेटी, जौ, तिल इत्यादी सबै पदार्थ १०८ चढाउनु पर्दछ । अन्य अप्राप्य फलफूल र नैबैद्यहरू यथाशक्ति चढाउन सकिन्छ । पूजापछि १०८ परिक्रमा गरी ढण्डवत् होग गर्नु पर्दछ ।

व्रतपछि अर्घ्य दिई माथिका सबै १०८ प्रसादहरू मध्येबाट ८/८ वटा प्रसाद फिक्नु अथवा (आठ रोटी, आठ अक्षता आठ पान, आठ कुड्का सुपारी र सगुन सहित) आफ्ना श्रीमानलाई दिनु, श्रीमान नभए आफ्ना छोरालाई दिनु, छोरा पनि नभए मित्र छोरालाई दिनु, मित्रछोरा पनि नभए मेरो नभए कार्य पूरा होस् भनि नदिमा बगाई दिनु र सयरोटी आफुले फलाहार गरी प्रतिष्ठाको रात्रिमा जाग्रम बस्नु भन्ने कुरा श्री स्वस्थानी व्रतकथामा उल्लेख गरिएको छ ।

